

manj vsaj tako dobro, kakor država ali „gospa država“. Pri tem bi se znebili tudi vničevajočih nas deželnih doklad.

To bi bile priproste in naravne naredbe, podobne onim pred 1848. letom. Jaz sem videl tiste čase, bilo je veliko dobrega, kar bi se bilo moralo ohraniti. Uradovanje je bilo lahko, naglo in cenó, uradniki prav pridni. Notarjev ni bilo, pravní, advokator in posilnih dražb le malo. Priklade za občine in okraje so bile jako male, in skoro vedno ene in tiste. Deželnih doklad nismo imeli in tudi cesarski davek ni bil ravno prevelik. Javna varnost je bila skoro povsod dobra, hndodelstva, prestopki in samomori so bili silno redki. Ljudstvo je imelo denar in tudi grajščakom in uradnikom se ni slabo godilo.

Vse pa je prevrglo se, ko je država še zadnje ostanke podedovanih šeg po deželah iz stola vrgla in se še celó na najnižje stole samosvojne deželne uprave vsedla. Zdaj je vse narobe, prav kakor da bi bile vse sile pekla ušle med nas, pa je še vsak dan huje. Vse to ima dunajska centralistična politika na vesti. Naj opomnim tu še nekaj, kako žganje razdeva ljudstvo. Država zoper to nič ne stori in ne more nič storiti. Tu morejo pomagati le posamezne gospóske, če bi za to imele oblasti.

Ako vprašamo, kako bi prišli iz te doline solz, se pokaže, da bi le najviša vlada mogla po boljšem spoznanji, dobri volji in s potrebno ostrastjo izstopivšo reko v prejšnjo mirno strugo nazaj spraviti in nas rešiti od „države“, od dunajske kancelejske gospóde (birokracije). Saj ni nobenega dvoma o tem, da bi deželni gospodar imel pravico, zmeniti se s cesarjem in deželami, kako bo v deželah gospodaril, dunajskega državnega zbora bi mu pa o tem ne bilo treba prašati. Ker je pa že vse zagrizeno v ustavo, naj se izvrši tudi vse po ustavi, kar je potrebno. Krona naj naroči vladi, da ima podati državnemu zboru predlog o samostojnosti dežel, po kateri se oblast državnega zbora omeji na gole zadeve vsega cesarstva, deželnim zborom pa dá nazaj po krivici jim odtegnena pravica: voliti poslance za državni zbor. Skrb najvišje oblasti bi bila, tak predlog spraviti do sklepa v tem državnem zboru in če ne v tem, pa v kakem drugačnem. Skoro bi pa jaz trdil, da bi celó ta državni zbor sprejel tak predlog s potrebno večino dveh tretjin. Vsaj jaz si ne morem misliti, da bi bil med nami kak izdajalec svoje dežele — vsaj s svojo vednostjo ne — in če bi bil kateri, morda bi mu njegovi volilci pravo pot pokazali. Nič drugega ni treba, ko da se podučé liberalni krogi, ki so, kakor vsak vé, v državopravnih rečeh ravno tako bistrega očesa, kakor v cerkvenih. Konca odločitve je pa tudi res treba. Narodi in stranke se ne poravnajo, ne prepirajo same, prepira dolgega med njimi ni konec, ako ga ne razsodi najvišji sodnik. Zakaj še ni te razsodbe? Čakati ž njo ni pravno! Prepír narodov vzbuja in vzdržuje dunajska politika.

Gospodarske stvari.

Kmetijska napredujevalna šola pri sv. Juriji na južni železnici.

II. Dne 29. marcija smo napravili učenci 2. izlet v grad Lemberg pri Doberni. Med potovanjem smo ogledovali poljsko zemljišče in njegovo sestavo določevali. Videli in prepričali smo se, kako in s čem gnojijo, na kakšen način da polja obdelujejo in sadunosna drevesa gojijo. Hitro pretekla pa je ta čas in stali smo v dolini pod gradom Lemberg; tu sprejela sta nas g. D. Zdolšek, oskrbnik grada in g. Jamnik, župan. Res imeli smo 4 vroče ure hođa do posestva bl. g. Dr. Edm. Langer-jevega, a vse težave potovanja smo pozabili, ko smo zaslišali prijazno in podučljivo razkladanje g. oskrbnikovo med vršenjem praktičnega poskusa na velikem posestvu. Kazalo in razložilo se nam je, kaj da koristi travnišna brana na travniku, ako se o pravem času rabi. Videli smo, kako da se iz močvirnatega polja voda s pomočjo dreznaze odpravlja. Pokazalo se nam je tudi, kako nam je vodo na travnike in njive napeljevati, kjer je potreba in kakšno orodje kmetu pri rezanju teh jarkov zadostuje. Čitali smo, da Angleži in Francozi njive tudi z vodo gnojijo. Gnoj se kemično hitreje v rastlinsko hrano spremeni, ako gnojno zemljo večkrat z vodo napojiš. Napajanje njiv z vodo so najprej Kinezi poskušali, Angleži in Francozi pa jih že davno v tem delu posnemajo. Videli pa smo v Lembergu prvič, da je tako napačenje velike vrednosti. Kazalo se nam je tudi, kako se potočni vodi zabrani, da zemlje od obrežja ne odnaša. Prišli smo tudi na gnojlišče, katero je tako narejeno, kakoršno vsakemu kmetu izvrstno ugajati zamore; občudovali smo tudi prostor za gnojnico; povedalo se nam je, čemu se takšni cekini rabijo in kakšen uspeh se pričakovati sme. Tukaj se ne steka gnojnica, najboljša moč gnoja, po cestah ali celo v potoke, kakor se sem ter tje v naši občini godi. Prišli smo tudi do strmih, kamenitih ovčjih pašnikov, kateri so s travo in turško deteljo obsejani. Prepričali smo se, da turška detelja na hribu veliko bolje raste, kakor vsaka druga detelja, to smo videli na njivi, kjer je vsake detelje eden ogon zasejan. — Zdaj smo prišli do prostora, kjer se živice ali sadike za vinograd iz rožja gojijo. Žlahno trsovje se jeseni, kedar že dovolj zazori, obreže, to odrezano rožje je po eden črevelj dolgo in se poveže v butere, ki se denejo v klet, kjer do vigredi čakajo. Spomladi denejo se takšne butere cimit in potem se položé tako v zemljo, da zgornji del nekoliko iz zemlje gleda. Slišali in videli smo, kako se po zgoraj omenjenem postopanju črez 2—3 leta krepke živice ali sadike za vinograd izgojijo, kako se z njimi in potem v vinogradu ravna, da postanejo krepko trsovje. — Zelo zanimalo nas je požlahtnjeno trsovje, katerega še poprej nismo videli; trsovje se mesenca maja požlahtnjuje; tudi smo

videli praktično orodje, katerega se delalci pri sajenji živice poslužujejo. Veliko dobrega smo zapazili in slišali pri obdelovanju novega vinograda. Vse je v vrstah nasajeno, vsak šparon in reznik je na pravem prostoru puščen, vsak trs je globoko okopan in mahovja osnažen. — Pri vinogradu smo zagledali mnogo kupov komposta, tako postopanje pri nas malokde vidimo. Gredé skoz sadunosnik proti gradu smo videli, kako je vsako drevo osnaženo, z gnojnicco pognojeno in nja rane s terom zamazane. Zdaj prišli smo tudi v hlev, v kojem se goveda najboljšega plemena nahajajo. — Zanimalo nas je videti, kako in s čim to živino krmijo. Rezanca se s kropom v kadeh popari, tako poparjena piča se spusti v kadi, da se ohladi in potem se govedom položi. Prišli smo tudi v hranilnico za orodje; v tem prostoru smo videli različno praktično orodje, katerega kmet potrebuje. S tem je končal 3. ure trajajoči praktični poduk. Povabljeni od g. oskrbnika se vsedemo k mizi, kojoj so nam dali obilo pogrniti mnogospoštovani č. g. Dr. Edm. Langer, posestnik tega lepega grada in posestva; da smo tudi okrepčali trudno telo za potovanje v svoj dom. Izrekamo tedaj srčno hvalo g. dobrotniku za prijazno dobroto. Zahvaljujemo se tudi g. Zdolščku za njegov trud in vsem čast. gospodom, kateri so vzrok, da smo se ta dan toliko lepega in važnega za življenje naučili.

Dopisi.

Iz Savinjske doline. (Prošnja za slovenski podučni jezik.) Ker so celjski nemškutarji tako nesramni bili, da so se vtikali v naše reči in oglasili se proti uvedanju slovenščine v srednjih šolah, kjer je zdaj naš domač jezik popolnem zanemarjen, zato tudi občine in trgi Savinjske doline ne smejo molčati, temuč so se oglasili in se obračajo do državnega zbora s prošnjo za uvedanje slovenskega učnega jezika v srednjih šolah na slovenskem Štajerskem. Dotična prošnja se glasi:

„Slavni državni zbor!

Podpisana občina se obrača do slavnega državnega zbora, kateri kot zastopnik vseh avstrijskih narodov mora tudi pravice vseh narodov enako braniti, s prošnjo, da odpravi krivice, ki se nam Slovencem godé. Na slovenskem Štajerskem so srednje šole v Celji, Mariboru in Ptuj, pa na vseh teh šolah se samo v nemškem jeziku podučuje. S tem se našim slovenskim fantom pot zapira v latinske šole, ali se jim vsaj take ovire delajo, da težko naprej pridejo. Dasi mi Slovenci s svojimi davki pripomagamo, da se latinske šole vzdržujejo, imajo vendar le nekateri mestni in c. kr. uradniški sinovi največji dobiček od njih. Zato vidimo, da vsako leto menj slovenskih fantov iz kmetov v srednje šole vstopi in da še tisti, ki vstopijo, se v prvih letih silno težavno učé, ker ne razumejo jezika, v katerem učitelji govoré. Na

slovenskem Štajerskem živimo na kmetih sami Slovenci, pa tudi v trgih in mestih so večji del Slovenci. Ako se tedaj v srednjih šolah tudi v slovenskem jeziku zraven nemškega podučuje, se s tem meščanom in tržanom nobena pravica ne krati, za nas Slovence pa velika krivica odpravi. Če pa želimo, da se tudi v našem slovenskem jeziku na srednjih šolah podučuje, vendar nam ne pride na misel, da bi senemški jezik iz srednjih šol popolnem odpravil, ker spoznamo njega potrebo in korist za vsakega, kdor hoče v višje šole stopiti.

Slavni državni zbor naj torej blagovolj skleni, da se v srednjih šolah na slovenskem Štajerskem v slovenskem jeziku podučuje, a ob enem daje prilika učencem se dobro naučiti tudi nemškega jezika.

Občina . . . dano

N. N., župan.

Naslov na zvananjej strani pole:

Slavni državni zbor

na Dunaji.

Občina . . .

prosi

da se v srednjih šolah na slovenskem Štajerskem slovenski učni jezik uvede.“

Iz Maribora. (Zoper dr. Vošnjakove resolucije) izrekli so se v nedeljo 18. aprila t. l. nujno sklicani mestni zastopniki. Neradi o tem poročamo, ker moramo zopet prepričati se, da nekateri nemški gospodje čisto nič vedeti nečejo o tem, da bi se Slovencem, sodeželanom in soderžavljanom, le betvica narodnih pravic djanski priznala. G. dr. Duchatsch, kojega so lani nekateri zaslepljeni Slovenci pomagali v državni zbor potisniti, je sestavil prošnjo, jo dal od 24 mestnih zastopnikov podpisati in v seji dal prečitati. V njej pravi, da so terjatve dr. Vošnjakove neopravičene, ob enem pa Nemcem in Slovencem nevarne. Neopravičene so, ker se Slovencem nikder v šolah krivice ne godijo (?), nevarne Nemcem, ker bi ti potem morali slovenski se učiti ali pa svoje otroke na Nemško pošiljati v šole. (Ni res, Nemcev se neče nihče dotakniti; ali se nemška deca slovenski uči ali ne, to nas Slovence ne briga; Nemcem privoščimo radi nemške šole in nemški učni jezik v njih, ali Slovenci terjamo jednako za se slovenske šole in slovenski učni jezik v njih.) nevarne so pa tudi Slovencem štajerskim. (Zakaj? to povedati je dr. Duchatsch v naglici pozabil, sicer pa Slovenci užé sami vemo, kaj nam je nevarno in kaj ne.) Dr. Duchatsch torej želi, naj ostane vse, kakor je in „saecula saeculorum“ ter prosi, naj mu pritrdijo mestni zastopniki. Zoper nasvetovano prošnjo oglašil je se čvrsto in pogumno edini baron Maks Rast rekoč, „da se Slovencem zastran § 19. osnovnih pravic godi krivica, ker se v vseh srednjih šolah spodnje-štajerskih podučuje le v nemškem jeziku. Ko bi se reklo: naj se